

EGYSZER VOLT...

Ezzel a két szóval csurran meg a mese méze a mesélő ajkán. Ha ezt a két szót halljuk, boldogan merülünk bele a többi szóba, ami utána következik: a mesébe. És nem törődünk azzal sem, hogy így folytatódik: „hol nem volt”. Mert bár az eset nem történt egészen így, ahogy elmondjuk, mégsem hiábavaló elmondani.

Mi az oka annak, hogy annyira szeretjük a mesét – talán még jobban, mint a valódi hírt? Mi az oka annak, hogy nemcsak a gyermek, hanem a felnőtt is vágyódik a mese után? Mert jegyezzük meg jól: a jó mesét nemcsak gyermekek hallgatják. A mesére minden egészséges lelkű embernek igénye van.

Főképp azért szeretjük a mesét, mert a mese: az élet javított kiadása. A mesében helyrezökken mindaz, ami az életben torz, ferde, suta. A mesében az történik, amit az ember igazságosnak érez, vagy amit szeretne. A mesében a legokosabb, legjobb vagy legügyesebb győz. Nem a legerősebb, a leghatalmasabb vagy a legdühösebb. Akárhány feje van a sárkánynak, végül mégis levágják mind, s néha a legkisebb babszemvitéz vágja le. A vasorrú bába hatalma akármilyen titokzatos és nagy, gyermekek is legyőzhetik, ha az ő oldalukon van az igazság.

A mesében az eszme az úr, nem a nyers erő, a durva anyag. A szörnyek hatalma megtörik, amikor menekülő ellenfelük

átlépte a határt. Nincs vámos vagy rendőr, aki úgy vigyázna az országhatár szentségére, mint a mesemondó. Az embernek a gyerekek játékaik jutnak az eszébe: ha a futó beér a körbe vagy odatapad a falhoz, nem szabad megfogni. Hiába rohan a sárkány világraszóló táltosa: ha itt a határ, hiába volt az üldözés.

Az is jólesik a mese olvasójának, hogy a fiatalok olyan rokonszenvesek benne. A legkisebb testvér szokta a mesében a legtöbbre vinni. Igaz, hogy ő tudja legjobban az illetet: ő becsüli meg legjobban a kort. Ő köszön a legtiszteletteljesebben a száz- meg százészteendő öregeknek és banyáknak.

A magyar mesélőnek különös öröme telik a lovaglásban. A táltos paripa szeretetében őseink életmódja után érzett honvágy ágaskodik bennünk. Hű barát a ló és okos: titkok tudója. Csupa tűz és csupa rejtélyes hatalom...

De ami a titkokat illeti, az minden állattal közös. A mese is rendszerint emberről szól, ember a hőse, de az ember nem élhet az állat barátsága nélkül. Az egész természet csupa szellem, csupa élet: minden állat, minden valamirevaló kő, minden kút beszélni tud, s jaj annak a tompalelkű embernek, aki felfuvalkodottságában nem törődik az állatok, növények, ásványok, a tárgyi világ tanácsával.

Soká lehetne még folytatni, de kár volna: a mesék már várnak. Ennyi is elég, hogy megértsük: miért szeretünk mesét olvasni. Ki ne szeretné az igazságot, a jobb világot, az őseihez mért életet, a titkokat, a természet barátságát? „Egyszer volt...” Szeretnők, ha egyszer megint így lenne...

És – majd hogy el nem felejtettem a legfontosabbat! – magát a mesét. A történetet, a nagy meglepetéseket, amelyek miatt a lélegzetünk is fennakad, annyira szeretnők már tudni: mi is lesz a kis királyfióval vagy a szegény ember árvájával! Nincs az a mozgókép, ami olyan gyorsan mozogna, mint a mese s olyan nagy, ritka és izgalmas dolgok esnének benne.

*Ne is tartsuk tovább vissza a zablát. A táltos már rúgkapál:
induljunk a mese végtelen birodalmába, ahol eleink is annyit
s oly szívesen tartózkodtak. Magyar úton száguld velünk a
mese táltosa s a csillagok hintenek rá barátságos, meleg fényt.*

Hankiss János

